การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

The Development of a Learning Management Model for Sufficiency Economics Philosophy Instructional The Elementary Education Level

อัญญรัตน์ นาเมือง ศษ.ม (Anyarat Namuang,M.Ed.)[1]
สุวรรณี ยหะกร ค.ด. (Suwannee Yahakorn ,Ph.D.)[2]
สิริวรรณ ศรีพหล Ph.D. (Siriwan Sripahon, Ph.D.)[3]
ไพรัช สู่แสนสุข ค.ด. (Pirat Suseansuk, Ph.D.)[4]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาและเพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลวัดอุปนันทาราม จำนวน 25 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินความสามารถในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน แบบประเมินคุณลักษณะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย หลักการ, ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้, องค์ประกอบ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีกระบวนการเรียนการสอน 4 ขั้นตอน คือ 1)ขั้นสร้างความเข้าใจ 2) ขั้นเรียนรู้เรื่องราวท้องถิ่น 3) ขั้นจัดกิจกรรมกลุ่ม 4) ขั้นประยุกต์ใช้ 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ความสามารถในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับดี และ 4. คุณลักษณะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก่อนและหลังการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนชั้นประถมศึกษา

[1] นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
[3] ศาสตราจารย์ สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Abstract

This study aimed to Development of a Learning Management Model for Sufficiency Economics Philosophy Instructional the Elementary Education Level and To study the learning management model for sufficiency economics philosophy Instructional the elementary education level . The sample of the study were 25 students at the fourth grade student at Uppanantaram Municipal School, during the first semester of academic year 2012. The instruments employed were Learning Management Model, lesson plan, achievement test, ability to using sufficiency economic philosophy evaluation, character along sufficiency economic philosophy evaluation. The obtained data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation , t-test dependent and content analysis.

The results of the study were as follows: 1. Learning Management Model consisted of principles, objectives, instructional procedures, factor of model. There were 4 steps of instructional procedures as follows: 1)Understanding step 2) Native learning step 3) Your group activities 4) Application step, 2. Achievement of the fourth grade students before and after being taught by the learning management model were statistically significant different at the .05 level, 3. Ability to using sufficiency economics philosophy of the fourth grade student before were medium and after being taught by the learning management model were good and 4. Character along sufficiency economies of the fourth grade student before were medium and after being taught by the learning management model were good.

Keywords : Learning Management Model , Sufficiency Economics Philosophy Instructional, Elementary Education Level

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตค่านิยม ที่เป็นผลกระทบจากการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมต่างชาติเข้าสู่ประเทศทั้งทางสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยขาดการคัดกรองและเลือกวัฒนธรรมที่ดีงาม ทำให้คุณธรรมและจริยธรรม ของคนไทยลดลง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน เนื่องจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป ทำให้สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนามีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรู้ ปลูกฝังศีลธรรมให้มีคุณธรรมและจริยธรรม ลดน้อยลง ดำรงชีวิตด้วยการแข่งขัน เพื่อความอยู่รอดในสังคมไทย ไม่สามารถปรับตัวรับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเข้มแข็ง นำไปสู่ค่านิยม และพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยม และบริโภคนิยมเพิ่มมากขึ้น ทัศนคติที่ฟุ้งเฟ้อ พฤติกรรมการเลียนแบบ จนทำให้เกินความพอดี และจากการศึกษา"รายงานสถานการณ์ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ประจำปี 2551 " ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(2550) พบว่า ประชาชนมีคุณธรรม จริยธรรม ลดลงเรื่อยๆ จากปี 2544 คิดเป็นร้อยละ 60.50 จนกระทั่งถึงปี 2549 คิดเป็นร้อยละ 53.65 เยาวชนไทยขาดภูมิคุ้มกันด้านคุณธรรมและพฤติกรรมเสี่ยงเพิ่มขึ้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(สกศ.)ร่วมกับสวนดุสิตโพล (2550) ได้สำรวจความคิดเห็นของนักเรียน นักศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์และผู้ปกครองทั่วประเทศ พบว่าพฤติกรรมเยาวชนที่เป็นปัญหาและสังคมพึงตระหนักในขณะนี้ คือ การใช้สินค้าฟุ่มเฟือย ยึดติดกับวัตถุ กว่าร้อยละ 25.21 รองลงมาคือ การแต่งกายโป๊ ตามแฟชั่นต่างชาติ ร้อยละ 24 และการมั่วสุมอบายมุข ร้อยละ 20.05 การแสดงออกจนเกินงามร้อยละ 15.49 ก้าวร้าวไม่เชื่อฟังพ่อแม่ ไม่มีความกตัญญูและขาดสัมมาคารวะ ร้อยละ 14.43 ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจาก ครอบครัวขาดความรักและความอบอุ่น

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า คุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนไทยลดลงมาเป็นเวลานาน นับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น และการดำรงชีวิตโดยไม่คำนึงถึงความพอเพียง ผลกระทบที่ตามมาคือความล่าช้าในการพัฒนาคุณภาพของเยาวชนของประเทศให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เพราะเยาวชนคือรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรือง และเป็นอนาคตของชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องแก้ไข ดังนั้นจึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ ประเทศไทยเพื่อมุ่งพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” โดยแนวทางการพัฒนายึดแนวปฏิบัติตาม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ความสำคัญในการมุ่งพัฒนา โดยคำนึง ถึงการพัฒนาด้านคุณธรรม และการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งการพัฒนาทั้ง 2 ด้านนี้ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้า ยั่งยืน เกิดสันติสุขในสังคม

กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นกระทรวงหลักในการจัดการศึกษาให้กับเยาวชน ได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ดังจะเห็นได้จากแผนปฏิบัติราชการกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ 2550-2551 ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “กระทรวงศึกษาธิการเป็นองค์กรหลักที่มุ่งจัดและส่งเสริม การศึกษาให้ประชาชนมีคุณธรรมนำความรู้ มีคุณภาพ มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เสริมสร้างสังคมคุณธรรม พัฒนาสังคมฐานความรู้ และยืนหยัดในเวทีโลกบนพื้นฐานความเป็นไทย” และกำหนดกลยุทธ์ในด้านคุณธรรมนำความรู้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติเพื่อให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรมและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยปี 2551 มีจุดเน้น ให้ทุกโรงเรียนจัดกิจกรรมคุณธรรมนำความรู้ที่นำคุณธรรมที่คัดสรรเชื่อมโยงสู่การเรียนการสอนตามกลุ่มสาระและสู่วัฒนธรรมองค์กร โดยให้ความสำคัญแก่การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติจริง กิจกรรมสำคัญที่เป็นจุดเน้นกลยุทธ์คุณธรรมนำความรู้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย สถานศึกษาทุกแห่งจัดกิจกรรมคุณธรรมนำความรู้ที่เชื่อมโยงสู่การเรียนการสอน ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ และสู่วัฒนธรรมองค์กรในระดับต่างๆ ทั้งนี้ให้ความสำคัญแก่การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติเป็นพิเศษ

สถานศึกษา จึงได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่กระบวนการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาเพื่อปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะ ให้นักเรียนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง มีความรู้ ความเข้าใจ รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักแก้ปัญหา ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน มีจิตสำนึกอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตลอดจนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ของความเป็นไทย และสามารถประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันได้ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยจัดการเรียนการสอนสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ พร้อมทั้งจัดทำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ เพื่อทดลองใช้สำหรับชั้นประถมศึกษา จนถึงชั้นมัธยมศึกษา และยังได้จัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมพร้อมทั้ง คู่มือการจัดกิจกรรมสื่อนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้เพื่อชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ถึงแม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้มาให้โรงเรียนได้ใช้แล้วก็ตาม แต่ยังไม่สมบูรณ์ ครูจึงต้องนำมาวิเคราะห์และจัดทำหน่วยการเรียนรู้เพิ่มเติม และยังขาดกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นควรมีการพัฒนาแนวทางในการจัดการเรียนรู้ขึ้นใหม่ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และสามารถนำไปใช้ให้เกิดผล เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ซึ่งถือว่าชั้นประถมศึกษานั้นเป็นรากฐานที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ จากรายงานสถานการณ์ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า เด็กในระดับประถมศึกษาช่วงอายุตั้งแต่ 9 ปีขึ้นไป มีสติปัญญา

มีเหตุ มีผล รู้จักแยกแยะผิด ชอบ ชั่ว ดี และมีความใฝ่รู้ สามารถในการเรียนรู้ได้ดี เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เยาวชนมีความรู้ควบคู่กับการพัฒนาคุณธรรม ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะ ทำการวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้จะเป็นประโยชน์ และเป็นรากฐานที่สำคัญที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับนักเรียน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในครั้งนี้ทำให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งครูผู้สอนสามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้เป็นแนวทาง ในการจัดการเรียนรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับเป้าหมายที่สำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือมุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนนำไปปฏิบัติให้บังเกิดผลในการดำเนินชีวิตและการทำงาน เพื่อให้ชีวิตมีคุณค่าอย่างแท้จริง เมื่อเยาวชนมีวิถีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องแล้ว ย่อมกลับมาเป็นกำลังสำคัญของชุมชนและประเทศต่อไป ทำให้การพัฒนาประเทศเกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืนในที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

2. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งมีรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน สำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

วัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยมีการดำเนินการดังนี้

1) วิเคราะห์สภาพที่คาดหวังด้านนโยบาย จุดหมายของการจัดการศึกษา วิเคราะห์สภาพปัจจุบันของผลการจัดการศึกษาตามนโยบาย จุดหมายของการจัดการศึกษา นำข้อมูลสภาพที่คาดหวังและสภาพปัจจุบันของผลการจัดการศึกษามาเปรียบเทียบกัน แล้วสังเคราะห์เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จำนวน 1 ฉบับ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

2) วิเคราะห์ข้อมูลด้านองค์ประกอบและรายละเอียดต่างๆ ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียน ดำเนินการดังนี้ วิเคราะห์สภาพที่คาดหวังด้านองค์ประกอบและรายละเอียดต่างๆ ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียน เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีการออกแบบการสอน การจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ จากนั้นนำข้อมูลสภาพที่คาดหวังและสภาพปัจจุบันของความต้องการด้านองค์ประกอบและรายละเอียดต่างๆ

ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนหลอมรวมกัน แล้วสังเคราะห์เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบวิเคราะห์เอกสาร จำนวน 1 ฉบับ และ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและครูผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3) การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อหาข้อสรุปในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในด้านเนื้อหาความรู้ ทักษะ กระบวนการ และด้านเจตคติ กลุ่มตัวอย่างประเมินโครงร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 11 คน ประกอบด้วยนักวิชาการในกระทรวงศึกษาธิการที่รับผิดชอบด้านเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2 คน ครูผู้สอนในโรงเรียนนำร่องที่ใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ จำนวน 1 คน

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบและพัฒนา การหาประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนการสอน วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับชั้นประถมศึกษาโดยดำเนินการดังนี้ ออกแบบพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแบบประเมินความสามารถในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันระดับชั้นประถมศึกษา การสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1) ศึกษาทบทวนข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์จากขั้นตอนที่ 1

2) ระบุผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ชัดเจน

3) สังเคราะห์และร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยพิจารณาจากข้อมูลพื้นฐานที่ได้วิเคราะห์ไว้ กำหนดองค์ประกอบและรายละเอียดของรูปแบบการเรียนการสอนให้ครอบคลุมสัมพันธ์กัน มีความชัดเจนเข้าใจง่าย

4) นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับชั้นประถมศึกษา ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง นำข้อมูลที่รวบรวมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง แล้วเลือกค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.50 ขึ้นไป ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.89 และปรับปรุงแก้ไขรายละเอียด

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) แผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวม 57 ชั่วโมง พัฒนาขึ้นโดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ โดย ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ในระดับชั้นประถมศึกษา ศึกษาจุดประสงค์ คำอธิบายรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ของทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิเคราะห์เนื้อหาและตัวชี้วัดของมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนำมากำหนดเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความเข้าใจ 2) ขั้นเรียนรู้เรื่องราวท้องถิ่น 3) ขั้นจัดกิจกรรมกลุ่ม 4) ขั้นประยุกต์ใช้ และ นำแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สร้างขึ้นไปให้ ผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีจำนวน 40 ข้อ เป็นแบบทดสอบปรนัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และหลักสูตรสถานศึกษาศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิเคราะห์ระดับของพฤติกรรมที่ต้องการวัดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำมาใช้ในการเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและกำหนดจำนวนข้อของข้อสอบ สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ให้ครอบคลุม จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน ด้านเนื้อหา ภาษา และวัดผล เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ นำข้อมูลที่ได้มาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง แล้วเลือกค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และปรับปรุงแก้ไข นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วมาปรับปรุงแก้ไขความบกพร่อง แล้วนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองใช้กับนักเรียน (Tryout) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และนำคะแนนที่นักเรียนแต่ละคน สอบได้มาวิเคราะห์ เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (r) และคัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป (r = 0.20-0.50) และค่าความยากง่ายของข้อสอบ (P) แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80 (p = 0.20 – 0.78) และปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้เหมาะสม หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตรของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน KR-20 (ธวัชชัย งามสันติวงศ์, 2542) โดย ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชนิด 4 ตัวเลือก ที่ได้ปรับปรุงจนสมบูรณ์แล้ว จำนวน 40 ข้อ ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลวัดอุปนันทาราม เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน ก่อนเรียนและหลังเรียนทดสอบโดยใช้แบบทดสอบชุดเดิมอีกครั้ง

3) แบบประเมินความสามารถการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นแบบอัตนัย ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามใน 5 ประเด็น ให้นักเรียนเขียนคำตอบในแต่ละประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน คือถ้าเขียนพฤติกรรมที่นำไปใช้ได้ 3 - 4 ข้อ อยู่ในระดับ ดี 2 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง ได้ให้ข้อละ 1 อยู่ในระดับ น้อย และไม่ได้เขียนเลยถือว่าไม่ผ่าน พัฒนาขึ้นโดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาวิเคราะห์ระดับของพฤติกรรมที่ต้องการประเมินตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำมาใช้ในการเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม 2) สร้างแบบประเมินความสามารถการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย มีข้อคำถามครอบคลุม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) นำแบบประเมินความสามารถการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน ด้านเนื้อหา ภาษา และวัดผล เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา(Content Validity) ภาษาที่ใช้ และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง แล้วเลือกค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป 4) นำแบบประเมินความสามารถการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันที่ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วมาปรับปรุงแก้ไขความบกพร่อง ไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลวัดอุปนันทาราม เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน

4) แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 1) ศึกษาทบทวนข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ 2) ระบุคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ชัดเจน 3) สังเคราะห์และร่างแบบวัดคุณลักษณะของผู้เรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ครอบคลุมสัมพันธ์กันมีความชัดเจนเข้าใจง่าย 4) นำแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง แล้วเลือกค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป 5) นำแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลวัดอุปนันทาราม เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิธีการวิจัยกึ่งทดลอง (Pre Experimental Design) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest Posttest Design กำหนดขอบเขตในการวิจัยดังต่อไปนี้ ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองระนอง จังหวัดระนอง จำนวน 2 โรงเรียน นักเรียนจำนวน 250 คน 4 ห้องเรียน โดยจัดชั้นเรียนแบบคละความสามารถ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ของโรงเรียนเทศบาลวัดอุปนันทาราม อ.เมืองระนอง จ.ระนอง 1 ห้องเรียน จำนวน 25 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เนื้อหาที่นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเนื้อหาการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งได้ผ่านการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับ มาตรฐานการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชั้นประถมศึกษาทดลองสอนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 57 แผน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 57 ชั่วโมง ขั้นตอนการดำเนินการทดลองคือ ขอหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลวัดอุปนันทาราม เพื่อขออนุเคราะห์ในการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ที่สร้างขึ้นไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยให้ครูประจำวิชาเป็นผู้สอนโดยมีผู้วิจัยร่วมสังเกตการณ์สอนทุกครั้ง มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ ก่อนทำการทดลองผู้วิจัยได้ทำการอบรมให้กับผู้ช่วยนักวิจัยจำนวน 6 ชั่วโมง โดยให้ความรู้กับครูผู้สอนในสายชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เกี่ยวกับความรู้ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของผู้วิจัย ชี้แจงหลักการ เหตุผล และประโยชน์ของการวิจัยให้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง พร้อมทั้งทำความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอนเพื่อให้ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา เกิดประโยชน์สูงสุด นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อวัดความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ที่สร้างขึ้นไปทดสอบก่อนเรียน ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโดยการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ หลังจากดำเนินการทดลองสิ้นสุดลง ผู้วิจัยทดสอบหลังเรียน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนนี้เป็นการนำข้อมูลผลการทดลองใช้ภาคสนามมาวิเคราะห์เพื่อพิจารณา ประเมินผล และปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยดำเนินการดังนี้ ตรวจให้คะแนนผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติ ตรวจให้คะแนนผลการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนการทดลอง (Pretest) และหลังดำเนินการทดลองจนเสร็จสิ้นแล้ว (Posttest) โดยทำการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test dependent) 2. ประเมินความสามารถในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน 3. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก่อนการทดลอง (Pretest) และหลังดำเนินการทดลองจนเสร็จสิ้นแล้ว (Posttest) โดยทำการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test dependent)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. วิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้การทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test dependent) 2.วิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมินความสามารถในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS คุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับชั้นประถมศึกษาดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับประถมศึกษา

จากภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้**หลักการ** มีแนวทางการสอนโดยใช้ หลักการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ใน ดังนี้ **วัตถุประสงค์** เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความสามารถในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน และมี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ **ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้** 1.ขั้นสร้างความเข้าใจ 2.ขั้นเรียนรู้เรื่องราวท้องถิ่น 3. ขั้นจัดกิจกรรมกลุ่ม 4. ขั้นประยุกต์ใช้ **เงื่อนไขที่สำคัญที่เอื้อต่อการใช้รูปแบบ** ในการส่งเสริม สนับสนุนให้รูปแบบประสบความสำเร็จคือครู ผู้สอน สื่อและแหล่งเรียนรู้ และผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มทดลอง	$\overline{X}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	30.97	8.14	22.971**
หลังเรียน	73.55	5.76	

**p<.05

2) ความสามารถในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียน พบว่า จากการนำคะแนนความสามารถในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนก่อนเรียนโดยจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งอยู่ในระดับ ปานกลาง หลังเรียนอยู่ในระดับ ดี ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความสามารถในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันระหว่างก่อน และหลังเรียนโดยใช้รูปแบบ

ประเด็นความสามารถในแต่ละด้าน	ก่อนเรียน			หลังเรียน		
	$\overline{X}$	S.D.	การแปรผล	$\overline{X}$	S.D.	การแปรผล
1.ความประมาณตน	1.32	0.48	ปานกลาง	2.88	0.33	มาก
2.มีเหตุผล	1.52	0.59	ปานกลาง	2.76	0.44	มาก
3.มีภูมิคุ้มกัน	1.28	0.54	ปานกลาง	2.60	0.58	มาก
4.มีความรู้	1.52	0.59	ปานกลาง	2.60	0.5	มาก
5.มีคุณธรรม	1.48	0.51	ปานกลาง	2.20	0.5	มาก
รวม	**1.43**	**0.12**	**ปานกลาง**	**2.33**	**0.29**	**มาก**

3) การวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน พบว่า คะแนนการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนก่อนเรียนโดยจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มี $\overline{X}$ = 1.22, S.D.= 0.17 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางมาเปรียบเทียบกับคะแนนการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนหลังเรียนโดยจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมี $\overline{X}$ = 2.93, S.D.= 0.170.13 ซึ่งอยู่ในระดับ ดี ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างก่อน และหลังเรียนโดยใช้รูปแบบ

ประเด็นความสามารถในแต่ละด้าน	ก่อนเรียน			หลังเรียน		
	$\overline{X}$	S.D.	การแปรผล	$\overline{X}$	S.D.	การแปรผล
1.ความประมาณตน	1.32	0.47	ปานกลาง	2.96	0.20	มาก
2.มีเหตุผล	1.32	0.47	ปานกลาง	3.00	0.00	มาก
3.มีภูมิคุ้มกัน	1.20	0.40	ปานกลาง	2.72	0.61	มาก
4.มีความรู้	1.12	0.33	ปานกลาง	2.6	0.64	มาก
5.มีคุณธรรม	1.56	0.50	ปานกลาง	2.76	0.59	มาก
รวม	**1.22**	**0.17**	**ปานกลาง**	**2.93**	**0.13**	**มาก**

สรุป และอภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีข้อค้นพบและประเด็นในการอภิปราย 2 ประเด็น ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมสำหรับระดับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ที่สร้างขึ้นในงานวิจัยนี้มีลักษณะเป็นแบบแผนโครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประชาคม อินทรชิต (2552)และหลักการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ของทิศนา แขมมณี (2550) ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ และองค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้ และการประเมินประสิทธิผลของการจัดการเรียนการเรียนรู้ ซึ่งมีการวางแผนออกแบบอย่างเป็นระบบตามหลักการที่กล่าวไว้ว่า ในการจัดการเรียนการสอนทุกระดับครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม การจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจ ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความสามารถในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ เนื่องจาก ปัจจุบันประเทศกำลังประสบกับปัญหาวิกฤตค่านิยมการรับวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามาโดยปราศจากการคัดกรอง วัฒนธรรมที่ดีงามและสถานการณ์บ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เน้นวัตถุนิยม และการบริโภคนิยมมากขึ้น จนเกินความพอเพียง ซึ่งเยาวชนไทยในฐานะที่เป็นกำลังหลักของชาติ กำลังเผชิญกับปัญหาวิกฤตเช่นนี้ สำนักงานคณะกรรมการการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2552) การที่สถานศึกษาได้เห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับความต้องการของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ที่กำหนดวิสัยทัศน์ฉบับที่ 10 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทยเพื่อพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” โดยยึดแนวการพัฒนา ยึดแนวปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ยึดหลักปฏิบัติตาม “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2555) นอกจากนี้แผนปฏิบัติราชการของกระทรวงศึกษาธิการปี 2550 – 2551 ได้กำหนด

ให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นองค์กรหลักที่มุ่งจัดและส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณธรรมนำความรู้ พัฒนาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ ผู้บริหาร ครู บุคลากร ทางการศึกษา และนักเรียน มีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นให้สถานศึกษา จัดกิจกรรม คุณธรรมนำความรู้ เชื่อมโยงสู่การเรียนการสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสู่วัฒนธรรมองค์กร ให้นำไปปฏิบัติจริง ยังสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในด้านการอยู่อย่างพอเพียง ซึ่งเป็นหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ที่สำคัญการจัดการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวที่ใกล้ตัว เรื่องราวในท้องถิ่น การยกตัวอย่างควรเป็นเรื่องราวที่ใกล้ตัว และฝึกให้ผู้เรียนมีการทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อเกิดการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ทิศนา แขมณี และคณะ (2546) ควรมีการบูรณาการสอดแทรกเนื้อหาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (สิริวรรณ ศรีพหล, 2550) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำหลักการ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ดีขึ้น ปรียานุช พิบูลสราวุธ (2550) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความสามารถในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับแนวการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ที่ให้โรงเรียนโดยเฉพาะผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบรรลุผล โดยเป้าหมายสำคัญคือ มุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนนำไปปฏิบัติให้บังเกิดผลในการดำเนินชีวิตและการทำงาน เพื่อให้ชีวิตมีคุณค่าอย่างแท้จริง มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความเข้าใจ 2) ขั้นเรียนรู้เรื่องราวท้องถิ่น 3) ขั้นการจัดกิจกรรมกลุ่ม และ 4) ขั้นประยุกต์ใช้ ดังกล่าวข้างต้น

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2555 ของโรงเรียนเทศบาลวัดอุปนันทาราม จำแนกตามการประเมินผล ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีปัจจัย ที่ทำให้เกิดประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบดังกล่าว น่าจะเกิดจากเหตุผล 4 ประการ ดังนี้ 1) กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการออกแบบอย่างมีขั้นตอน โดยมีการเตรียมผู้เรียนก่อนที่จะเข้ากระบวนการเรียนการสอนจริง โดยสร้างแรงจูงใจ ให้เห็นถึงความ สำคัญและประโยชน์ของการเรียนการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ดังที่ นิเทศ สนั่นนารี (2547) ได้กล่าวว่าสิ่งที่ต้องตระหนักในการเรียนการสอนในวิชาที่เกี่ยวข้องกับ คุณค่าทางความประพฤติหรือปฏิบัติคือ การสอนที่จะได้ผลดี นอกจากทำให้เกิดความเข้าใจแล้วจะต้องทำให้เกิดความรู้สึกเห็นคุณค่า ความสำคัญ จนมีความเลื่อมใสศรัทธาที่จะนำไปประพฤติปฏิบัติ ด้วย 2) กิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการออกแบบ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างความสนุกสนาน การทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อสร้างความสามัคคีและการทำงานอย่างมีความสุข ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังที่ เกษม วัฒนชัย(2550) ได้กล่าวไว้ในส่วนของเนื้อหาการเรียนรู้ใช้การออกแบบเนื้อหาจากง่ายไปสู่ยาก ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ของเพียเจย์ (ทิศนา แขมณี และคณะ, 2546) 3) ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นอย่างดี และเข้าใจรูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เนื่อง จากผู้วิจัยได้ทำการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับครูผู้สอนก่อน และหลังจากนั้นอธิบายลักษณะการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ ปรียานุช พิบูลสราวุธ (2550) กล่าวว่า ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก่อนจึงจะสอนให้ผู้เรียนเข้าใจได้ดี และครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก นอกจากนี้ครูผู้สอนยังเป็นผู้ที่คอยให้กำลังใจและเป็นกัลยาณมิตรในการสอน ทำให้ผู้เรียน

เกิดความสบายใจ และเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ สุดาวรรณ เครือพานิช (2551) 4) สื่อการจัดการเรียนรู้ ที่ได้รับการออกแบบอย่างเหมาะสมกับวัย เช่น การ์ตูนครอบครัวพอเพียง หนังสือนิทาน โดยมีภาพ สีสันสดใส และ VCD การให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สื่อการสอนเป็นวัสดุอุปกรณ์และวิธีการประกอบการสอน เพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการสื่อความหมายที่ผู้สอนประสงค์จะส่งหรือถ่ายทอดไปยังผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2544) การวัดและประเมินผล ที่ได้รับการออกแบบอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีลักษณะการวัดก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน มีการแจ้งความก้าวหน้าในการเรียนให้ทราบ ผู้เรียนไม่ต้องแข่งขันกับเพื่อน แต่ต้องแข่งขันกับเกณฑ์ โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและช่วยสรุปองค์ความรู้ให้เห็นเด่นชัด

2.2 ผลการเปรียบเทียบระดับความสามารถในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยพบว่า ระดับความสามารถในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในชีวิตประจำวันหลังเรียนอยู่ในระดับดี ซึ่งดีกว่าก่อนเรียนซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่ทำให้เกิดประสิทธิผลของรูปแบบ น่าจะเกิดจาก ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่สอดแทรกการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และมีขั้นตอนการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักผู้ตรวจสอบราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 8 (2550) ได้วิจัย เรื่องการติดตามประเมินผลการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา พบว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ ใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุด ในโครงการต่างๆ เช่น โครงการแบบอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน โครงการแบบอย่างวิถีหลีกเลี่ยงความจน อยู่แบบพอเพียงด้วยวิถีไทย และตามรอยพ่ออย่างพอเพียง

2.3 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยพบว่า ระดับคุณลักษณะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียน หลังเรียนอยู่ในระดับดี ซึ่งดีกว่าก่อนเรียนซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่ทำให้เกิดประสิทธิผลของรูปแบบ น่าจะเกิดจาก ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละขั้น ทำให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เนื้อหาการเรียนรู้ ที่สอดแทรกการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และมีการยกตัวอย่างจากเรื่องราวที่ใกล้ตัว เช่น การวิเคราะห์ลักษณะของตัวละครจากโฆษณา การยกตัวอย่างจากละครทีวี ในแต่ละเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ที่ให้โรงเรียนโดยเฉพาะผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบรรลุผล โดยเป้าหมายสำคัญคือมุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนนำไปปฏิบัติให้บังเกิดผลในการดำเนินชีวิตและการทำงาน เพื่อให้ชีวิตมีคุณค่าอย่างแท้จริง เมื่อเยาวชนมีวิถีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องแล้ว ย่อมกลับมาเป็นกำลังสำคัญของชุมชนและประเทศต่อไป ทำให้การพัฒนาประเทศเกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืนในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนให้มีการพัฒนาครูในสถานศึกษา ให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้ครูสามารถนำความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ไปจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยมีหลักการบูรณาการ ที่สอดคล้องกับบริบท ท้องถิ่นของตน อย่างถูกต้อง และควรนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ไปใช้ในการบริหารจัดการทั้งระบบ เช่น งานบริหาร งานวิชาการ งานปกครองและบริการ ควรสนับสนุนและจัดแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) ครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้และสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกระดับชั้น โดยเริ่มตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลเป็นต้นไป ควรเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และคอยติดตามการวัดและประเมินผลผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ควรติดต่อประสานงานกับผู้ปกครอง เพื่อให้ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อย่างต่อเนื่องเช่น ด้านพอประมาณ การใช้ทรัพยากรในบ้าน การรักษาความสะอาดภายในบ้าน การประหยัด การมีเหตุผล

3) ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจกับเรื่องที่จะสอนให้ชัดเจนก่อน เตรียมสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ เข้าใจ และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ได้อย่างถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกระดับชั้น เพื่อความต่อเนื่อง

2) ควรศึกษาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรหลักสูตรท้องถิ่น ในเรื่อง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสอนแบบบูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

3) ควรศึกษาวิจัยและพัฒนาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของนักเรียน โดยเฉพาะในโอกาสต่อไปเช่น กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี และกิจกรรมกลุ่มสนใจ โดยสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

รายการอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.** กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

เกษม วัฒนชัย. (2550). **เศรษฐกิจพอเพียง.** ปาฐกถาพิเศษ. (ม.ป.ท).

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2544). **สื่อการสอนระดับประถมศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 19. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช .

ทิศนา แขมมณี และคณะ. (2546). **กิจกรรมการปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนปฐมวัยและประถมศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เสริมสิน พรีเพรสซิสเท็ม.

ทิศนา แขมมณี. (2550). **ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธวัชชัย งามสันติวงศ์. (2542). **SPSS หลักการและวิธีใช้คอมพิวเตอร์ในงานสถิติเพื่อการวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : 21 เซ็นจูรี่.

นิเทศ สนั่นนารี. (2547). แนวทางให้การศึกษาตามแนวพุทธิลีลาในการสอนวิธีสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2**(ฉบับพิเศษ), 150-156.

ประชาคม อินทรชิต. (2552). **รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในวิทยาลัยการอาชีพสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.** ดุษฎีนิพนธ์ สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ปรียานุช พิบูลสราวุธ. (2550). **เศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ด้านการศึกษา.** สืบค้นเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2552, จาก http://www.sufficiency economy.

สิริวรรณ ศรีพหล. (2550). การจัดการเรียนการสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน. **วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช, 20**(2).

สุดาวรรณ เครือพานิช. (2551). การศึกษาจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. **วารสารวิชาการ, 11**(1).

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและสวนดุสิตโพล. (2550). **ผลการสำรวจฐานข้อมูลครอบครัว.** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและสวนดุสิตโพล.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). **รายงานสถานการณ์ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย.** วันที่ 6 ก.ค.2550 ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็คเมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี.

สำนักงานคณะกรรมการการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 10 และ 11.** สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2555, จาก http://www.ne S.D.b.go.th/portals/0/news/article/plan1-11.pdf.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552). **เศรษฐกิจพอเพียง.** สืบค้นเมื่อวันที่วันที่ 27 พฤษภาคม 2552, จาก http://www.ne S.D..go.th.

สำนักผู้ตรวจสอบราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 8. (2550). **การติดตามประเมินผลการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา.** ม.ป.ท.